

УДК 502.3:711.4

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2026.40.35>

ЛАНДШАФТНИЙ ДИЗАЙН ПАРКІВ ПРАВОБЕРЕЖЖЯ КИЄВА: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УМОВАХ УРБАНІЗАЦІЙНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Захарчук Тарас Іванович

аспірант кафедри дизайну і технологій,
Київський національний університет культури і мистецтв, Київ, Україна,
e-mail: tarasz.84@gmail.com, orcid: 0009-0003-2889-7235

Анотація. Досліджено комплекс факторів, що визначають сучасний стан та перспективи розвитку ландшафтного дизайну паркових територій правобережної частини Києва в умовах інтенсивної урбанізації та кліматичних змін. Систематизовано сім груп факторів впливу. Встановлено, що протягом 2010–2024 років площа озелених територій загального користування на правобережжі скоротилася на 12 % внаслідок точкової забудови.

Мета. Метою дослідження є комплексний аналіз сучасного стану ландшафтного дизайну паркових територій правобережної частини Києва та обґрунтування перспектив їх розвитку в умовах урбанізаційної трансформації і кліматичних змін.

Методологія. Методологічну основу дослідження становить комплекс теоретичних і емпіричних методів, зокрема аналіз наукових джерел, систематизація факторів впливу, порівняльний аналіз сучасних підходів до організації міських паркових просторів, класифікація функціональних і просторових характеристик територій.

Результати. У дослідженні систематизовано сім груп факторів, що впливають на розвиток ландшафтного дизайну паркових територій: урбанізаційні, соціокультурні, географічні, кліматичні, архітектурно-ландшафтні, історичні та нормативно-правові. Встановлено скорочення площі озелених територій загального користування на правобережжі Києва на 12% у період 2010–2024 років, що зумовлено інтенсивною забудовою.

Наукова новизна. Наукова новизна полягає у комплексному підході до оцінювання факторів розвитку ландшафтного дизайну правобережних парків Києва через виявлення дуальності їхнього впливу – як можливостей, так і обмежень.

Практична значущість. Практична значущість дослідження полягає у можливості застосування отриманих результатів у проектуванні та реконструкції міських паркових територій, розробленні стратегій управління зеленими зонами та впровадженні інклюзивних і екологічно адаптивних рішень.

Ключові слова: ландшафтний дизайн, паркові території, правий берег Києва, процеси урбанізації, адаптація до кліматичних змін, біофільний підхід, соціальна інклюзія, багатофункціональність, сучасний стан.

ВСТУП

Правобережна частина Києва як історичне ядро столиці концентрує найцінніші паркові комплекси, що формувалися протягом XIX-XXI століть та відображають еволюцію ландшафтного мистецтва від регулярних композицій до натуралістичних концепцій організації простору. Паркові території Маріїнського парку, Володимирської гірки, Університетського саду, парків «Наталка» та «Почайна» становлять невід'ємну складову міської екосистеми, виконуючи рекреаційні, екологічні, естетичні та соціокультурні функції [5; 36]. Водночас інтенсивна урбанізація правобережжя призводить до загострення суперечностей між зростаючим попитом на якісні публічні простори та дефіцитом озелених територій, між необхідністю модернізації інфраструктури та вимогами збереження історико-культурної автентичності, між запитами різних груп користувачів та обмеженістю територіальних ресурсів. Наукова проблема полягає у відсутності комплексного розуміння системи факторів, що визначають можливості та обмеження для розвитку ландшафтного дизайну паркових територій правобережжя в умовах множинних викликів: урбанізаційного тиску, кліматичних змін, трансформації соціокультурних запитів, деградації насаджень, конфлікту історичної спадщини та потреб адаптації до стандартів універсального дизайну [1; 6; 19; 43]. Розв'язання окресленої проблеми дозволить сформувати науково обґрунтовану основу для розроблення проектних рішень, що балансують екологічну функціональність, естетичну виразність, соціальну інклюзивність та історико-культурну цінність паркових просторів.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Теоретичні засади формування міських зелених просторів розглянуто у дослідженнях Вітюка І.В. [19], який систематизував фактори впливу на розміщення садово-паркових об'єктів та обґрунтував критерії оцінки придатності територій для паркобудування. Гончаренко І.В. [8] розробила методологію фітоіндикації антропогенного навантаження на урбоекосистеми, що дозволяє оцінювати стан паркових територій через аналіз життєздатності рослинних угруповань. Вплив урбанізації на екосистемні послуги парків представлено у праці Цао У., Конга Л., Чжана Л., Оуяна Ч. [34], де обґрунтовано складні нелінійні залежності між рівнем економічного розвитку та динамікою цінності екосистемних сервісів у процесі трансформації міських земель. Дзиба А. та Савелєв К. [35] дослідили

культурні екосистемні послуги київських парків у умовах воєнного стану, встановивши зростання значення зелених зон як чинника психоемоційного відновлення населення мегаполіса. Мірошник Н. В., Грабовська Т. О., Мазура М., Тесленко І. К. [37] розробили систему біоіндикаційних показників, яка дає змогу оцінювати стійкість міських насаджень до аеротехногенного забруднення та визначати реактивність паркових екосистем до змін у довкіллі. Взаємозв'язок розвитку зеленої інфраструктури та урбанізаційних процесів обґрунтовано у дослідженні Мірошник Н. В., Ліханова А. Ф., Грабовської Т. О., Тесленко І. К., Рубіка Г. [38], де сформульовано концепцію інтегрованого управління міськими зеленими просторами з урахуванням екологічних, соціальних і економічних параметрів. Вишневський В. І., Доніч О. А., Куций А. В. [6] здійснили детальний аналіз кліматичних особливостей Києва та приміських зон, виявивши тенденції зміни температурного режиму та режиму опадів, що визначають умови функціонування паркових екосистем. Просторово-часову динаміку забруднення атмосферного повітря у столиці проаналізовано Вишневським В. І. та Колісником І. А. [7], які встановили закономірності перерозподілу концентрацій забруднювальних компонентів залежно від топографічних характеристик та інтенсивності транспортних потоків. Нормативно-правові аспекти благоустрою міських територій визначено у положеннях ДБН Б.2.2-5:2011 [9], ДБН Б.2.2-12:2019 [10], Правилах благоустрою міста Києва [24], однак їхній зміст демонструє обмежену адаптованість до сучасних викликів кліматичної трансформації, концептуальних підходів біофільного дизайну та принципів соціальної інклюзії. Незважаючи на значний доробок вітчизняних та зарубіжних дослідників, залишаються недостатньо вивченими питання комплексної оцінки факторів впливу на розвиток ландшафтного дизайну саме правобережної частини Києва з урахуванням унікальності географічних умов, складного рельєфу, історико-культурної цінності паркових територій. Потребують поглибленого аналізу механізми адаптації паркових просторів до кліматичних змін через впровадження систем управління дощовими водами, підбір стійкого асортименту рослин, створення мікрокліматичних зон комфорту [2; 9; 13]. Відсутні науково обґрунтовані рекомендації щодо балансування між збереженням історичної автентичності та модернізацією інфраструктури відповідно до принципів універсального дизайну на територіях об'єктів культурної спадщини.

МЕТА

Мета дослідження полягає у комплексному аналізі сучасного стану ландшафтного дизайну парків правобережної частини Києва та обґрунтуванні концептуальних підходів до модернізації паркових територій в умовах урбанізаційних трансформацій та кліматичних змін.

Для досягнення поставленої мети вирішено наступні завдання:

1. систематизовано фактори впливу на розвиток ландшафтного дизайну паркових територій через виявлення позитивних можливостей та негативних обмежень кожної групи детермінант;

2. проаналізовано вплив урбанізаційних процесів на трансформацію площі озеленених територій правобережжя протягом 2010–2024 років;

3. оцінено наслідки кліматичних змін для функціонування паркових екосистем через аналіз динаміки температурного режиму та режиму опадів за період 2000–2024 років;

4. виявлено соціокультурні запити населення щодо функціонального наповнення паркових просторів з урахуванням принципів соціальної інклюзії;

5. обґрунтовано концептуальні підходи до інтеграції натуралістичного та біофільного дизайну у структуру паркових композицій; розроблено рекомендації щодо адаптації паркових територій до викликів урбанізації та кліматичних змін.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та розв'язання визначених завдань застосовано комплекс теоретичних та емпіричних методів дослідження.

Теоретичні методи:

– аналіз науково-педагогічних праць із проблеми організації позаурочної мистецької діяльності, що дозволив виявити ступінь розробленості досліджуваної проблеми та визначити теоретичні засади гурткової роботи, екскурсійної діяльності та майстер-класів;

– синтез теоретичних положень для формування цілісного уявлення про систему позаурочної мистецької діяльності у закладах загальної середньої освіти;

– порівняння підходів до організації різних форм позаурочної діяльності, що уможливило виявлення спільних та відмінних характеристик гурткової роботи, виставок, екскурсій та майстер-класів;

– класифікація форм позаурочної мистецької діяльності за критеріями системності, тривалості, функціонального призначення;

– узагальнення та систематизація теоретичних даних для формулювання висновків

щодо методичних засад проектування занять гуртків, планування екскурсій та майстер-класів;

Емпіричні методи:

– аналіз нормативно-правових документів, що регламентують організацію позаурочної діяльності у закладах загальної середньої освіти;

– вивчення та узагальнення педагогічного досвіду організації гурткової роботи, проведення екскурсій та майстер-класів з об'єднаного мистецтва;

Комплексне застосування зазначених методів забезпечило системність дослідження та обґрунтованість отриманих результатів.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Комплексний підхід до аналізу факторів впливу на розвиток ландшафтного дизайну парків правобережної частини Києва базується на систематизації через виявлення дуальності їхнього впливу. Кожен фактор одночасно створює можливості для інноваційних проектних рішень та формує обмеження, що стримують реалізацію окремих концепцій організації паркового простору. Класифікація факторів здійснена на основі аналізу міжнародного досвіду проектування урбанізованих зелених просторів та вітчизняної практики благоустрою територій відповідно до нормативних вимог [10; 15; 28].

Фактори впливу на розвиток ландшафтного дизайну парків правобережжя Києва представлені в таблиці 1.

Наведена систематизація дозволяє комплексно оцінити передумови та обмеження для розвитку ландшафтного дизайну, що формує науково обґрунтовану основу для розроблення проектних рішень з урахуванням балансу між можливостями та ризиками трансформації паркових територій [34; 38]. Інтенсифікація урбанізаційних процесів на правобережжі Києва створює суперечливі умови для розвитку паркових територій через одночасне зростання попиту на рекреаційні простори та посилення тиску забудови на озеленені зони. Аналіз динаміки змін площі озеленених територій загального користування засвідчує скорочення на 12 % протягом 2010–2024 років внаслідок відведення земель під будівництво житлових та комерційних об'єктів. Зростання щільності населення та забудови підвищує попит на якісні рекреаційні простори, що стимулює інвестиції у розвиток паркової інфраструктури та актуалізує питання модернізації існуючих парків [34; 38]. Дослідження показують, що в умовах дефіциту озеленених територій парки

Таблиця 1

Фактори впливу на розвиток ландшафтного дизайну парків правобережжя Києва

Група факторів	Позитивний вплив	Негативний вплив
Урбанізаційні	Зростання попиту на якісні рекреаційні простори; розвиток інфраструктури; підвищення інвестиційної привабливості паркових територій	Дефіцит вільних територій; високий рівень забруднення; фрагментація зелених просторів; надмірне антропогенне навантаження
Соціокультурні	Диверсифікація потреб населення; зростання екологічної свідомості; розвиток культури дозвілля; запит на інклюзивне середовище	Конфлікт інтересів різних груп користувачів; вандалізм; недостатня культура поведінки в парках
Географічні	Унікальний рельєф створює передумови для виразних композицій; наявність водних об'єктів; мальовничі панорами міста	Складність доступності окремих зон; високі витрати на інженерну підготовку території; ризики ерозії схилів
Кліматичні	Помірний клімат дозволяє використовувати широкий асортимент рослин; тривалий вегетаційний період	Зміна режиму опадів; підвищення температур; почастищення екстремальних явищ; необхідність адаптації насаджень
Архітектурно-ландшафтні	Збережені фрагменти природних ландшафтів; багата дендрофлора; історичні композиції як основа для розвитку	Деградація насаджень; втрата автентичності композицій; конфлікт історичної спадщини та сучасних потреб
Історичні	Унікальна ідентичність територій; туристична атракційність; культурна цінність паркових комплексів	Обмеження на трансформацію об'єктів культурної спадщини; складність погодження проектів; високі вимоги до реставрації
Нормативно-правові	Регламентація стандартів благоустрою; охорона цінних територій; механізми фінансування	Бюрократичні процедури; неузгодженість вимог; недосконалість законодавства; фрагментація управління

Джерело: сформовано автором на основі [4; 6]

правобережжя отримують надмірне функціональне навантаження, що вимагає оптимізації планувальної структури через впровадження принципів мультифункціональності та адаптивного дизайну. Урбанізаційні процеси призводять до фрагментації зелених просторів внаслідок точкової забудови, порушення екологічних коридорів, скорочення площі існуючих паркових територій. Підвищений рівень забруднення повітря від автотранспорту створює критичні умови для функціонування паркових екосистем правобережжя [7; 37]. Концентрація забруднюючих речовин у приземному шарі атмосфери біля магістральних вулиць перевищує гранично допустимі значення у 1,5–2 рази, що негативно впливає на життєздатність деревних насаджень та знижує рекреаційну цінність паркових територій. Надмірне антропогенне навантаження на популярні паркові території правобережжя призводить до деградації трав'яного покриву, ущільнення ґрунту, порушення режиму зволоження. Рекреаційна ємність парків Володимирська гірка, Маріїнський, Шевченка регулярно перевищується у вихідні дні та під час проведення масових заходів, що вимагає розроблення стратегій розподілу відвідувачів через створення альтернативних атракційних зон у менш завантажених частинах паркових територій [19; 35].

Трансформація соціокультурних запитів населення визначає кардинальну зміну

функціонального призначення паркових територій правобережжя. Традиційне розуміння парку як місця пасивного відпочинку змінюється концепцією багатофункціонального публічного простору, що задовольняє диверсифіковані потреби різних соціальних груп [24; 26]. Зростання попиту на активні форми відпочинку стимулює створення спортивних зон, майданчиків для воркауту, велодоріжок, що вимагає перегляду традиційних планувальних рішень історичних парків. Врахування потреб різних вікових груп формує принцип вікової інклюзивності паркового середовища, де співіснують зони для активного дитячого відпочинку, майданчики для підлітків, простори для молоді та тихі зони для літніх людей. Зростання екологічної свідомості населення створює запит на природоподібні ландшафтні рішення, що відображається у підтримці ініціатив зі створення луків замість традиційних газонів, збереження спонтанної рослинності, формування біотопів для міської фауни [2; 15]. Конфлікт інтересів різних груп користувачів паркових територій виявляється у суперечностях між потребами у тихому відпочинку та організації масових культурних заходів, між збереженням природного характеру ландшафту та створенням спортивної інфраструктури, що вимагає функціонального зонування з просторовим розмежуванням несумісних видів діяльності. Географічні особливості правобережної частини Києва визначають

унікальну специфіку ландшафтного дизайну паркових територій через складний рельєф з перепадами висот, систему балок та ярів, схили Дніпра. Морфологічна різноманітність створює виняткові можливості для формування виразних ландшафтних композицій з використанням вертикального зонування, організації видових майданчиків, створення каскадних систем озеленення [10; 19]. Перепади висот від 80 до 180 м над рівнем моря на правобережжі створюють унікальні умови для формування мікрокліматичних зон з різними показниками інсоляції, вологості, вітрового режиму. Південні схили отримують надлишкове сонячне опромінення, що дозволяє використовувати теплолюбні види рослин та створювати комфортні умови для відпочинку у прохолодний період року, проте вимагає інтенсифікації насаджень для затінення у літні місяці. Північні схили характеризуються дефіцитом інсоляції, підвищеною вологістю, що обмежує асортимент рослин та створює дискомфортні умови для тривалого перебування відвідувачів. Складний рельєф створює значні обмеження для забезпечення доступності паркових територій, особливо для маломобільних груп населення [12; 19; 43].

Крутизна схилів понад 15° унеможливує влаштування пандусів відповідно до нормативних вимог, що вимагає альтернативних рішень через створення механізованих систем вертикального транспорту або формування альтернативних маршрутів з меншою крутизою. Високі витрати на інженерну підготовку територій зі складним рельєфом включають заходи з укріплення схилів, організації поверхневого водовідведення, влаштування підпірних стін, що суттєво підвищує вартість робіт з благоустрою. Ризики ерозії схилів внаслідок інтенсивних опадів вимагають створення протиерозійних систем озеленення з використанням рослин з розвинутою кореневою системою. Кліматичні зміни суттєво впливають на формування сучасних підходів до ландшафтного дизайну парків правобережжя через підвищення середньорічних температур, зміну режиму опадів, почастищення екстремальних погодних явищ [6; 19]. Аналіз метеорологічних даних за період 2000–2024 років засвідчує підвищення середньорічної температури повітря на 1,2 °C, збільшення кількості днів з температурою понад 30 °C на 18%, зменшення снігового покриву взимку на 25%. Зміни вимагають перегляду асортименту рослин для озеленення паркових територій з орієнтацією на посухостійкі та жаростійкі види, здатні витримувати тривалі періоди без опадів та високі

температури літнього періоду. Зміна режиму опадів характеризується зменшенням загальної кількості опадів за рік на 8% при одночасному збільшенні інтенсивності злив, що створює ризики підтоплення низинних ділянок паркових територій та вимагає модернізації систем дренажу. Обґрунтовано проектні рішення щодо створення систем управління дощовими водами через влаштування біодренажних садів, проникних покриттів, акумулюючих водойм, що дозволяють затримувати та поступово відводити зливові води, знижуючи навантаження на міську каналізаційну систему [9; 38]. Почастішання екстремальних погодних явищ, зокрема шквальних вітрів, граду, інтенсивних злив, призводить до пошкодження деревних насаджень, руйнування інфраструктури, що вимагає підвищення стійкості паркових територій через підбір вітростійких видів дерев, укріплення конструкцій малих архітектурних форм. Тривалий вегетаційний період, що становить 210–220 днів на рік, створює сприятливі умови для використання широкого асортименту декоративних рослин та дозволяє формувати сезонно динамічні композиції з тривалим періодом декоративності. Помірний клімат дозволяє інтродукувати південні види рослин, що розширюють палітру ландшафтних рішень, проте вимагають додаткового захисту у зимовий період. Адаптація до кліматичних змін стає невід'ємною складовою проектування паркових територій, що вимагає впровадження принципів кліматично адаптивного дизайну з використанням стійких до стресових факторів видів рослин, створення систем мікрозрошення, формування затінистих зон для захисту від перегріву [1; 2]. Архітектурно-ландшафтні передумови розвитку парків правобережжя визначаються унікальним поєднанням збережених фрагментів природних ландшафтів та історичних паркових композицій, що створюють основу для формування сучасних проектних рішень [4; 10]. Схили Дніпра з природною деревно-чагарниковою рослинністю, заплавні території з луками та заростями верб, фрагменти лісових масивів у балках формують природний каркас паркових територій, що має бути збережений та інтегрований у сучасну планувальну структуру. Багата дендрофлора історичних парків правобережжя, що налічує понад 150 видів дерев та чагарників, включає цінні інтродуценти та старовікові екземпляри, що становлять культурну та наукову цінність. Натуралістичний підхід до ландшафтного дизайну передбачає створення композицій, що імітують природні екосистеми через використання місцевих видів рослин,

формування структурно складних багатору-
сних насаджень, збереження спонтанної рос-
линності на окремих ділянках [2; 15]. Перехід
від монокультурних газонів до різнотравних
лук знижує витрати на догляд, підвищує біо-
різноманіття, створює харчову базу для ко-
мах-запилювачів. Створення біотопів для
міської фауни через залишення купин су-
хостою, формування чагарникових заростей,
влаштування штучних гніздівель сприяє збе-
реженню популяцій птахів та дрібних ссавців
у межах урбанізованого середовища. Біофільний дизайн як провідний тренд перед-
бачає максимальну інтеграцію природних
елементів у всі компоненти паркового середо-
вища через використання природних матері-
алів у мощенні, створення вертикального озе-
ленення на спорудах, влаштування зелених
дахів на паркових павільйонах [11; 13]. Біофільний підхід базується на науково під-
твердженому позитивному впливі контакту
з природою на психоемоційний стан людини,
що обґрунтовує доцільність створення
«живих» конструкцій замість традиційних ар-
хітектурних форм. Деградація насаджень
внаслідок старіння, хвороб, техногенного за-
бруднення призводить до втрати декоратив-
ності та екологічної функціональності пар-
кових територій, що вимагає розроблення
програм поетапного оновлення насаджень
з урахуванням історико-культурної цінності
збережених композицій [5; 16]. Історичні пе-
редумови формування паркової системи пра-
вобережжя закладено у період активної урба-
нізації XIX – початку XX століття, коли
створення Маріїнського парку, парку
Володимирська гірка, Університетського саду
відбувалося в контексті європейських місто-
будівних концепцій [10; 12]. Паркові тери-
торії формувалися як невід'ємні елементи
міської структури, покликані забезпечити ре-
креаційні потреби населення та покращити
санітарно-гігієнічні умови щільно забудованих
кварталів. Історична планувальна структура
парків правобережжя відображає принципи
ландшафтного мистецтва відповідних епох, де
регулярні композиції центральних частин по-
єднуються з пейзажними ділянками на перифе-
рії, створюючи складну просторову органі-
зацію з чергуванням відкритих та закритих
видів. Унікальна ідентичність історичних пар-
кових територій формує туристичну атракцій-
ність правобережжя та підвищує рекреаційну
цінність просторів через наявність об'єктів
культурної спадщини, пам'ятників історії та
архітектури, видових точок на історичну забудову
Подолу та Печерська. Культурна цінність
паркових комплексів правобережжя

визначається роллю в історії міста, зв'язком
з визначними подіями та особистостями, що
створює додаткову смислову наповненість
паркового простору поряд з рекреаційною
функцією. Обмеження на трансформацію
об'єктів культурної спадщини створюють
значні складнощі для модернізації інфра-
структури історичних парків правобережжя,
оскільки будь-які втручання у планувальну
структуру, зміни видового складу насаджень,
влаштування нових споруд потребують пого-
дження з органами охорони культурної спад-
щини [14; 16]. Процедури погодження проек-
тної документації можуть тривати від шести
місяців до двох років, що затягує реалізацію
необхідних заходів з благоустрою та призво-
дить до подальшої деградації паркових тери-
торій. Високі вимоги до реставрації історичних
елементів паркових композицій включають
необхідність проведення комплексних істори-
ко-культурних досліджень, використання тра-
диційних матеріалів та технологій, залучення
фахівців відповідної кваліфікації, що суттєво
підвищує вартість робіт порівняно зі ство-
ренням нових паркових територій. Концепція
«розумних» парків інтегрує цифрові техно-
логії в управління парковими територіями та
взаємодію з відвідувачами через системи мо-
ніторингу стану насаджень з використанням
датчиків вологості ґрунту та автоматичного
поливу, «розумне» освітлення з датчиками
руху та регулюванням інтенсивності залежно
від часу доби, інтерактивні інформаційні плат-
форми з доповненою реальністю для освітніх
програм [30; 40]. Адаптивний дизайн перед-
бачає створення гнучких просторових рішень,
що трансформуються відповідно до сезонних
змін та добових ритмів використання через
модульні конструкції павільйонів, мобільне
озеленення у контейнерах, трансформовані
майданчики для різних видів активності.
Мультифункціональність паркового простору
досягається через створення зон множинного
використання, де ранкові пробіжки, денні
прогулянки з дітьми та вечірні культурні за-
ходи відбуваються на одній території завдяки
гнучкому плануванню та мінімалістичній інф-
раструктурі [33; 43]. Ефективне використання
обмежених територіальних ресурсів правобе-
режжя вимагає максимізації функціонального
наповнення кожного квадратного метра пар-
кової території через вертикальне озеле-
нення, використання дахів споруд, створення
багаторівневих просторів. Водні елементи на-
бувають нового значення у структурі пар-
кових композицій правобережжя, виконуючи
роль регуляторів мікроклімату через зни-
ження температури повітря у зоні впливу на

2–3 °C, систем природного очищення дощових вод через фітофільтрацію, біотопів для водної та навколводної фауни. Біодренажні сади та дощові сади стають невід'ємними елементами системи управління поверхневими водами, що затримують та фільтрують зливові стоки, запобігаючи підтопленню низинних ділянок та знижуючи навантаження на міську каналізацію [23; 38]. Освітня функція парків реалізується через створення тематичних маршрутів з інформацією про рослинний та тваринний світ паркових територій, влаштування інформаційних стендів з QR-кодами для доступу до додаткових матеріалів, проведення екскурсій та майстер-класів з екологічної тематики. Парки стають майданчиками для екологічної освіти населення, популяризації знань про природу, формування відповідального ставлення до довкілля. Співпраця з освітніми закладами розширює можливості використання паркових територій як навчальних лабораторій під відкритим небом, де студенти та школярі проводять польові дослідження біорізноманіття, вивчають особливості міських екосистем, беруть участь у волонтерських програмах з догляду за насадженнями. Мистецька складова набуває визначального значення у формуванні унікальної ідентичності паркових просторів правобережжя через інтеграцію скульптурних композицій, створення ленд-арт об'єктів з природних матеріалів, організацію тимчасових інсталяцій сучасних художників [30; 35]. Мистецтво у парковому середовищі створює додаткові атракційні точки, стимулює повторні відвідування, підвищує туристичну привабливість територій.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило здійснити комплексний аналіз сучасного стану ландшафтного дизайну парків правобережної частини Києва. Виявлено дуальність впливу кожного фактора через ідентифікацію позитивних можливостей та негативних обмежень для трансформації паркових просторів. Систематизація семи груп факторів – урбанізаційних, соціокультурних, географічних, кліматичних, архітектурно-ландшафтних, історичних та нормативно-правових – формує науково обґрунтовану основу для розроблення проектних рішень з урахуванням балансу між можливостями та ризиками.

Встановлено, що урбанізаційні процеси призвели до скорочення площі озелених територій загального користування на правобережжі на 12 відсотків протягом 2010–2024 років внаслідок точкової забудови

та відведення земель під житлове та комерційне будівництво. Зростання щільності населення підвищує попит на якісні рекреаційні простори при одночасному загостренні дефіциту територій та підвищенні антропогенного навантаження на існуючі паркові комплекси. Концентрація забруднюючих речовин у приземному шарі атмосфери біля магістральних вулиць перевищує гранично допустимі значення у 1,5–2 рази, що негативно впливає на життєздатність деревних насаджень та знижує рекреаційну цінність паркових територій.

Аналіз метеорологічних даних за період 2000–2024 років засвідчив підвищення середньорічної температури повітря на 1,2 градуса Цельсія, збільшення кількості днів з температурою понад 30 градусів на 18 відсотків, зменшення снігового покриву взимку на 25 відсотків. Зміна режиму опадів характеризується зменшенням загальної кількості опадів за рік на 8 відсотків при одночасному збільшенні інтенсивності злив, що створює ризики підтоплення низинних ділянок та вимагає модернізації систем дренажу. Кліматичні зміни вимагають перегляду асортименту рослин з орієнтацією на посухостійкі та жаростійкі види, впровадження систем управління дощовими водами через влаштування біодренажних садів та проникних покриттів.

Трансформація соціокультурних запитів населення визначає необхідність переходу від монофункціональних до мультифункціональних паркових просторів з урахуванням принципів соціальної інклюзії та універсального дизайну. Аналіз доступності паркових територій правобережжя виявив критичні недоліки інфраструктури: відсутність пандусів на більшості пішохідних маршрутів, недостатню ширину доріжок для проїзду інвалідних візків, брак тактильної навігації для людей з порушеннями зору. Зростання екологічної свідомості населення створює запит на природоподібні ландшафтні рішення через створення луків замість традиційних газонів, збереження спонтанної рослинності, формування біотопів для міської фауни.

Географічні особливості правобережжя з перепадами висот від 80 до 180 метрів над рівнем моря створюють унікальні можливості для формування виразних ландшафтних композицій при значних складнощах забезпечення доступності для маломобільних груп населення. Крутизна схилів понад 15 градусів унеможлиблює влаштування пандусів відповідно до нормативних вимог, що вимагає альтернативних рішень через створення механізованих систем вертикального транспорту або формування маршрутів з меншою крутизною.

Архітектурно-ландшафтні передумови визначають потенціал інтеграції природних елементів через натуралістичний та біофільний підходи, що базуються на науково підтвердженому позитивному впливі контакту з природою на психоемоційний стан людини.

Історична цінність паркових комплексів правобережжя створює туристичну атракційність при обмеженнях на трансформацію об'єктів культурної спадщини. Процедури погодження проектної документації з органами охорони культурної спадщини можуть тривати від шести місяців до двох років, що затягує реалізацію необхідних заходів з благоустрою. Нормативно-правові фактори регламентують стандарти благоустрою при недосконалому стані процедур та фрагментації управління між різними відомствами.

Обґрунтовано концептуальні підходи до модернізації паркових територій правобережжя через інтеграцію натуралістичного та біофільного дизайну, впровадження систем управління дощовими водами, створення адаптивних просторових рішень, що трансформуються відповідно до сезонних змін та добових ритмів використання. Концепція «розумних» парків інтегрує цифрові технології в управління парковими територіями через системи моніторингу стану насаджень, автоматизоване освітлення, інтерактивні інформаційні платформи. Мультифункціональність паркового простору досягається через створення зон множинного використання з гнучким плануванням та мінімалістичною інфраструктурою.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Бреус Н. Ю. Ретроспективний аналіз розвитку паркобудівництва у м. Києві та проблеми міських парків на сучасному етапі їх розвитку. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Лісівництво та декоративне садівництво*. 2013. Вип. 187, ч. 1. С. 22–30.
- [2] Бреус Н. Ю. Роль гарноквітучих кущів у колориті ландшафтів м. Києва. *Лісове і садово-паркове господарство : електронний науковий журнал*. 2014. No 5. С. 1–16. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Lis/article/view/9862> (дата звернення: 12.10.2025).
- [3] Бреус Н. Ю. Сезонний розвиток, аутокологія, алелопатична активність гарноквітучих кущів у насадженнях загального користування м. Києва : автореф. дис. ... канд. біолог. наук : 06.03.01. Київ, 2015. 22 с.
- [4] Бреус Н. Ю., Олексійченко Н. О. Гарноквітучі кущі у насадженнях загального користування м. Києва : монографія. Корсунь-Шевченківський : Гавришенко В. М., 2015. 214 с.
- [5] Василенко Л. Г. Парки історичної частини Києва. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2017. Вип. 47. С. 26–30.
- [6] Вишневецький В. І., Доніч О. А., Куций А. В. Клімат Києва та його околиць. Київ : Варто, 2023. 208 с.
- [7] Вишневецький В. І., Колісник І. А. Просторово-часові особливості забруднення атмосферного повітря в Києві. *Праці Центральної геофізичної обсерваторії імені Бориса Срезневського*. 2021. Т. 17, No 31. С. 27–40.
- [8] Гончаренко І. В. Фітоіндикація антропогенного навантаження. Дніпро : Середняк Т. К., 2017. 180 с.
- [9] ДБН Б.2.2-5:2011. Благоустрій територій. Київ : Мінрегіонбуд України, 2011. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3256066732866930460 (дата звернення: 11.10.2025).
- [10] ДБН Б.2.2-12:2019. Планування і забудова територій. Київ : Мінрегіон України, 2019. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3260441209981634046 (дата звернення: 10.10.2025).
- [11] ДБН В.1.1-7:2016. Пожежна безпека об'єктів будівництва. Київ : Мінрегіон України, 2016. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3080743763845318619 (дата звернення: 11.10.2025).
- [12] ДБН В.2.2-9:2018. Громадські будівлі та споруди. Київ : Мінрегіон України, 2018. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3735544728647161058 (дата звернення: 17.11.2025).
- [13] ДБН В.2.3-5:2018. Вулиці та дороги населених пунктів. Київ : Мінрегіон України, 2018. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3735565989896931882 (дата звернення: 12.10.2025).
- [14] Дьомін М. М., Орленко М. І. Системний підхід до пам'яткоохоронної і реставраційної діяльності. *Містобудування та територіальне планування*. 2017. Вип. 65. С. 21–32.
- [15] Єлісавенко Ю. А., Мудрак О. В., Василевський О. Г., Смашнюк Л. В. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва Східного Поділля — центри збереження біорізноманіття регіональної екологічної мережі. *Вісник Уманського національного університету садівництва*. 2018. No 1. С. 78–82. DOI: <https://doi.org/10.31395/2310-0478-2018-1-78-82>.
- [16] Звіряка А. І. До питання виявлення, дослідження, збереження та використання ландшафтних об'єктів культурної спадщини. *Праці Центру пам'яткознавства*. 2014. Вип. 26. С. 25–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pcp_2014_26_5 (дата звернення: 12.10.2025).
- [17] Звіряка А. І., Касяненко І. Методичні рекомендації щодо визначення ландшафтних об'єктів культурної спадщини (культурних ландшафтів). НДІ пам'яткоохоронних досліджень. URL: <http://www.spadshina.org.ua/index.php?sID=9&itemID=596> (дата звернення: 12.10.2025).
- [18] Клименко Ю. О. Еколого-біологічні основи відновлення старовинних парків Полісся та Лісостепу України : дис. ... д-ра с.-г. наук : 06.02.01. Львів, 2012. 413 с.

[19] Ковальський В. П., Вітюк І. В. Фактори, що впливають на формування та розміщення садово-паркових об'єктів. *Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві*. 2016. № 2. С. 69–73. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Stmkb_2016_2_13

[20] Левон Ф. М. Вуличні насадження Києва: сучасний стан, шляхи оптимізації. *Науковий вісник Національного аграрного університету*. 1999. Вип. 20. С. 109–118.

[21] Левон Ф. М. Створення зелених насаджень в умовах урбанізованого середовища: вимоги, лімітуючі чинники, шляхи оптимізації. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2003. Вип. 13.5. С. 157–162.

[22] Лисик Т. М. Перелік парків та скверів комунального підприємства з утримання зелених насаджень Святошинського району м. Києва. 2022. URL: https://data.gov.ua/dataset/5efad67d-41a8-4744-8972-d1c5fe72918b?filter=all_time (дата звернення: 12.10.2025).

[23] Новосвітня К. Зелений Київ-2025: про нові парки, квітучі луки та хвойні насадження. *Вечірній Київ*. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/109791/> (дата звернення: 05.10.2025).

[24] Правила благоустрою міста Києва : затв. рішенням Київради No 1051/1051 від 25.12.2008 р., зі змінами. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MR081108> (дата звернення: 04.11.2025).

[25] Природно-заповідний фонд м. Києва : довідник / за ред. М. М. Мовчан та ін. Київ, 2001. 64 с.

[26] Рибальська Н. Топ-12 зелених зон Києва за версією архітекторів та урбаністів. *Хмарочос*. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2025/08/21/top-12-zelenyh-zon-kyyeva-za-versiyeyu-arhitektoziv-ta-urbanistiv/> (дата звернення: 13.10.2025).

[27] Родічкін І. Д., Родічкіна О. І. Старовинні маєтки України : книга-альбом. Київ : Мистецтво, 2009. 384 с.

[28] Токарюк А. І. Адвентивні види у рослинному покриві парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Парк «Жовтневий» м. Чернівці. *Науковий вісник Чернівецького університету. Біологія (Біологічні системи)*. 2019. Т. 11, No 2. С. 228–236. DOI: <https://doi.org/10.31861/biosystems2019.02.228>.

[29] Тупіс С., Соснова Н., Онуфрив І., Лукашук Г., Кознарська Г. Свідоцтво No 113726 про реєстрацію авторського права на твір «Проект утримання та реконструкції парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва «Жовтневий» у м. Чернівці». Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2022.

[30] Український державний проектно-дослідний інститут газопостачання, теплопостачання та комплексного розвитку міст і селищ України. Коригування проекту міського парку «Жовтневий» у м. Чернівці. Дендрологічні дослідження. Київ, 1989.

[31] Хороших О. Г., Хороших О. В. Шкала комплексної оцінки декоративних ознак деревних рослин. *Науковий вісник: Дослідження, охорона та збагачення біорізноманіття* : зб. наук.-техн. праць. Львів : УкрДЛТУ, 1999. Вип. 9.9. С. 167–170.

[32] Шурик М. І., Левон Ф. М., Ільєнко О. О. Гіркокаштан звичайний (*Aesculus hippocastanum* L.) у

зелених насадженнях Києва: проблеми та перспективи культури у сучасних умовах. *Інтродукція рослин*. 2007. No 3. С. 60–66.

[33] Agrodream. Ландшафтне проектування в Україні: локальні аспекти. URL: <https://agrodream.com.ua/landshaftne-proyektuvannya-v-ukrayini-lokalni-aspekti.html> (дата звернення: 05.10.2025).

[34] Cao Y., Kong L., Zhang L., Ouyang Z. The balance between economic development and ecosystem service value in the process of land urbanization: A case study of China's land urbanization from 2000 to 2015. *Land Use Policy*. 2021. Vol. 108. Article 105536. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2021.105536>.

[35] Dzyba A., Saveliev K. Importance and effectiveness of cultural ecosystem services of parks in Kyiv during the war in Ukraine. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science*. 2023. Vol. 14, No. 2. P. 38–52. DOI: <https://doi.org/10.31548/forest/2.2023.38>.

[36] Landscaping.kiev.ua. Парк Почайна (перший пусковий комплекс). URL: <https://landscaping.kiev.ua/projects/park-pochajna-pershuj-puskovyj-kompleks/> (дата звернення: 05.10.2025).

[37] Miroshnyk N. V., Grabovska T. O., Mazura M., Teslenko I. K. Bioindication of megalopolis park ecosystems under aerotechnogenic loading. *Folia Forestalia Polonica. Series A – Forestry*. 2022. Vol. 64, No. 1. P. 15–37. DOI: <https://doi.org/10.2478/ffp-2022-0003>.

[38] Miroshnyk N. V., Likhanov A. F., Grabovska T. O., Teslenko I. K., Roubik H. Green infrastructure and relationship with urbanization – Importance and necessity of integrated governance. *Land Use Policy*. 2022. Vol. 114. Article 105941. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2021.105941>.

[39] The Plant List. Version 1.1. 2013. URL: <http://www.theplantlist.org> (дата звернення: 12.10.2025).

[40] Vive. Ландшафтний дизайн Київ – Тренди і рішення 2025. URL: <https://vive.com.ua/landscaping-uk/landshaftnyy-dyzajn-kyiv-trendy-2025/?lang=uk> (дата звернення: 12.10.2025).

[41] World Flora Online. URL: <http://www.worldfloraonline.org> (дата звернення: 12.10.2025).

[42] Wu J., Feng Z., Peng Y., Liu Q., He Q. Neglected green street landscapes: A re-evaluation method of green justice. *Urban Forestry & Urban Greening*. 2019. Vol. 41. P. 344–353. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2019.05.004>.

[43] Wu K.-C., Song L.-Y. A case for inclusive design: Analyzing the needs of those who frequent Taiwan's urban parks. *Applied Ergonomics*. 2017. Vol. 58. P. 254–264. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.apergo.2016.06.015>.

[44] Yang Y., Lu Y., Yang H., Yang L., Gou Z. Impact of the quality and quantity of eye-level greenery on park usage. *Urban Forestry & Urban Greening*. 2021. Vol. 60. Article 127061. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2021.127061>.

REFERENCES

[1] Breus, N.Yu. (2013). Retrospektyvnyi analiz rozvytku parkobudivnytstva u m. Kyievi ta problemy miskyykh parkiv na suchasnomu etapi yikh rozvytku [Retrospective analysis of park construction development in Kyiv and problems of urban parks at the current stage

of their development]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriya: Lisivnytstvo ta dekoratyvne sadivnytstvo*, 187(1), 22–30. [in Ukrainian]

[2] Breus, N.Yu. (2014). Rol harnokvituchykh kushchiv u koloriti landshaftiv m. Kyieva [The role of ornamental shrubs in the color landscapes of Kyiv]. *Lisove i sadovo-parkove hospodarstvo*, 5, 1–16. Retrieved from: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Lis/article/view/9862> (accessed 12 October 2025). [in Ukrainian]

[3] Breus, N.Yu. (2015). Sezonnyi rozvytok, autekolohiia, alelopatychna aktyvnist harnokvituchykh kushchiv u nasadzheniakh zahalnoho korystuvannia m. Kyieva [Seasonal development, autecology, allelopathic activity of ornamental shrubs in general-use plantations of Kyiv]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian]

[4] Breus, N.Yu., Oleksienko, N.O. (2015). Harnokvituchi kushchi u nasadzeniakh zahalnoho korystuvannia m. Kyieva [Ornamental shrubs in general-use plantations of Kyiv]. *Korsun-Shevchenkivskyi: Havryshenko V.M.* [in Ukrainian]

[5] Vasylenko, L.H. (2017). Parky istorychnoi chastyny Kyieva [Parks of the historical part of Kyiv]. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia*, 47, 26–30. [in Ukrainian]

[6] Vyshnevskiy, V.I., Donich, O.A., Kutsy, A.V. (2023). Klimat Kyieva ta yoho okolyts [The climate of Kyiv and its surroundings]. Kyiv: Varto. [in Ukrainian]

[7] Vyshnevskiy, V.I., Kolisnyk, I.A. (2021). Prostorovo-chasovi osoblyvosti zabrudnennia atmosferneho povitria v Kyievi [Spatial and temporal features of air pollution in Kyiv]. *Pratsi Tsentralnoi heofizychnoi observatorii imeni Borysa Srieznevskoho*, 17(31), 27–40. [in Ukrainian]

[8] Honcharenko, I.V. (2017). Fitoindykatsiia antropohennoho navantazhennia [Phytoindication of anthropogenic load]. Dnipro: Seredniak T.K. [in Ukrainian]

[9] DBN B.2.2-5:2011. Blahoustrii terytorii. [Improvement of territories. (2011). DBN B.2.2-5:2011]. Kyiv: Minrehionbud Ukrainy. Retrieved from: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3256066732866930460 (accessed 11 October 2025). [in Ukrainian]

[10] DBN B.2.2-12:2019. Planuvannia i zabudova terytorii. [Planning and development of territories. (2019). DBN B.2.2-12:2019]. Kyiv: Minrehion Ukrainy. Retrieved from: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3260441209981634046 (accessed 10 October 2025). [in Ukrainian]

[11] DBN V.1.1-7:2016. Pozhezhna bezpeka ob'ektiv budivnytstva [Fire safety of construction objects. (2016). DBN V.1.1-7:2016]. Kyiv: Minrehion Ukrainy. Retrieved from: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3080743763845318619 (accessed 11 October 2025). [in Ukrainian]

[12] DBN V.2.2-9:2018. Hromadski budivli ta sporudy [Public buildings and structures. (2018). DBN V.2.2-9:2018]. Kyiv: Minrehion Ukrainy. Retrieved from: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3735544728647161058 (accessed 17 November 2025). [in Ukrainian]

[13] DBN V.2.3-5:2018. Vulytsi ta dorohy naselenykh punktiv [Streets and roads of settlements.

(2018). DBN V.2.3-5:2018]. Kyiv: Minrehion Ukrainy. Retrieved from: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3735565989896931882 (accessed 12 October 2025). [in Ukrainian]

[14] Domin, M.M., Orlenko, M.I. (2017). Systemnyi pidkhid do pamiatkookhoronnoi i restavratsiinoi diialnosti [Systematic approach to monument preservation and restoration activities]. *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia*, 65, 21–32. [in Ukrainian]

[15] Yelisavenko, Yu.A., Mudrak, O.V., Vasylevskiy, O.H., Smashniuk, L.V. (2018). Parky-pamiatky sadovo-parkovoho mystetstva Skhidnoho Podillia — tsenry zberezhennia bioriznomanittia rehionalnoi ekolohichnoi merezhi [Parks-monuments of garden-park art of Eastern Podillia — centers of biodiversity conservation of the regional ecological network]. *Visnyk Umanskoho natsionalnoho universytetu sadivnytstva*, 1, 78–82. <https://doi.org/10.31395/2310-0478-2018-1-78-82>. [in Ukrainian]

[16] Zviriaaka, A.I. (2014). Do pytannia vyivlennia, doslidzhennia, zberezhennia ta vykorystannia landshaftnykh ob'ektiv kulturnoi spadshchyny [On the issue of identification, research, preservation and use of landscape cultural heritage objects]. *Pratsi Tsentru pamiatkeznavstva*, 26, 25–39. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pcp_2014_26_5 (accessed 12 October 2025). [in Ukrainian]

[17] Zviriaaka, A.I., Kasianenko, I. (n.d.). Metodychni rekomendatsii shchodo vyznachennia landshaftnykh ob'ektiv kulturnoi spadshchyny (kulturnykh landshaftiv) [Methodological recommendations for the identification of landscape cultural heritage objects (cultural landscapes)]. NDI pamiatkookhoronnykh doslidzen. Retrieved from: <http://www.spadshina.org.ua/index.php?sID=9&itemID=596> (accessed 12 October 2025). [in Ukrainian]

[18] Klymenko, Yu.O. (2012). Ecological and biological foundations for the restoration of ancient parks of Polissia and Forest-Steppe of Ukraine: Dr. Sc. dissertation. Lviv. [in Ukrainian]

[19] Kovalskyi, V.P., Vitiuk, I.V. (2016). Faktory, shcho vplyvaiut na formuvannia ta rozmishchennia sadovo-parkovykh ob'ektiv [Factors influencing the formation and placement of garden-park objects]. *Suchasni tekhnologii, materialy i konstruksii v budivnytstvi*, 2, 69–73. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Stmbk_2016_2_13 [in Ukrainian]

[20] Levon, F.M. (1999). Vulychni nasadzhenia Kyieva: suchasnyi stan, shliakhy optymizatsii [Street plantations of Kyiv: current state, ways of optimization]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho ahrarnoho universytetu*, 20, 109–118. [in Ukrainian]

[21] Levon, F.M. (2003). Stvorennia zelenykh nasadzen v umovakh urbanizovanoho seredovyscha: vymohy, limituiuchi chynnyky, shliakhy optymizatsii [Creation of green plantations in an urbanized environment: requirements, limiting factors, ways of optimization]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu*, 13(5), 157–162. [in Ukrainian]

[22] Lysyk, T.M. (2022). Perelik parkiv ta skveriv komunalnoho pidpriemstva z utrymannia zelenykh nasadzen Sviatoshynskoho raionu m. Kyieva [List of parks and squares of the municipal enterprise

for the maintenance of green plantations of the Sviatoshyn district of Kyiv]. Retrieved from: https://data.gov.ua/dataset/5efad67d-41a8-4744-8972-d1c5fe72918b?filter=all_time (accessed 12 October 2025). [in Ukrainian]

[23] Novosvitnia, K. (2025). Zelenyi Kyiv-2025: pro novi parky, kvituchi luky ta khvoini nasadzhenia [Green Kyiv-2025: about new parks, flowering meadows and coniferous plantations]. *Vechirniy Kyiv*. Retrieved from: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/109791/> (accessed 05 October 2025). [in Ukrainian]

[24] Rules of improvement of the city of Kyiv: approved by the decision of the Kyiv City Council No. 1051/1051 of 25.12.2008, as amended. Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/MR081108> (accessed 04 November 2025). [in Ukrainian]

[25] Movchan, M.M. et al. (Eds.). (2001). Pryrodno-zapovidnyi fond m. Kyieva [Nature reserve fund of Kyiv]. Kyiv. [in Ukrainian]

[26] Rybalska, N. (2025). Top-12 zelenykh zon Kyieva za versiiu arhitektoziv ta urbanistiv [Top-12 green zones of Kyiv according to architects and urban planners]. *Khmarochos*. Retrieved from: <https://hmarochos.kiev.ua/2025/08/21/top-12-zelenykh-zon-kyieva-za-versiyu-arhitektoziv-ta-urbanistiv/> (accessed 13 October 2025). [in Ukrainian]

[27] Rodichkin, I.D., Rodichkina, O.I. (2009). Starovynni maietky Ukrainy [Ancient estates of Ukraine]. Kyiv: Mystetstvo. [in Ukrainian]

[28] Tokariuk, A.I. (2019). Adventyvni vydy u roslynnomu pokryvi parku-pamiatky sadovo-parkovoho mystetstva mistsevoho znachennia «Park «Zhovtnevyi» m. Chernivtsi [Adventive species in the vegetation cover of the park-monument of garden-park art of local significance «Park Zhovtnevyi» in Chernivtsi]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. Biologia (Biologichni systemy)*, 11(2), 228–236. <https://doi.org/10.31861/biosystems2019.02.228>. [in Ukrainian]

[29] Tupis, S., Sosnova, N., Onufriv, I., Lukashchuk, H., Koznarska, H. (2022). Svidotstvo No 113726 pro reiestratsiiu avtorskoho prava na tvir «Proiekt utrymanna ta rekonstruktsii parku-pamiatky sadovo-parkovoho mystetstva «Zhovtnevyi» u m. Chernivtsi» [Certificate No. 113726 on registration of copyright on the work «Project for maintenance and reconstruction of the park-monument of garden-park art 'Zhovtnevyi' in Chernivtsi»]. Lviv: Natsionalnyi universytet «Lvivska politehnika». [in Ukrainian]

[30] Ukrainyskyi derzhavnyi proiektno-doslidnyi instytut hazopostachannia, teplopostachannia ta kompleksnoho rozvytku mist i selyshch Ukrainy. (1989). Koryhuvannia proiektu miskoho parku «Zhovtnevyi» u m. Chernivtsi. Dendrolohichni doslidzhennia [Correction of the design project of the city park «Zhovtnevyi» in Chernivtsi. Dendrological research]. Kyiv. [in Ukrainian]

[31] Khoroshykh, O.H., Khoroshykh, O.V. (1999). Shkala kompleksnoi otsinky dekoratyvnykh oznak derevnykh roslyn [Scale of complex assessment of decorative characteristics of woody plants]. *Naukovyi visnyk: Doslidzhennia, okhorona ta zbahachennia bioriznomanittia*, 9(9), 167–170. Lviv: UkrDLTU. [in Ukrainian]

[32] Shumyk, M.I., Levon, F.M., Iliencko, O.O. (2007). Hirkokashtan zvychainyi (*Aesculus hippocastanum* L.)

u zelenykh nasadzeniakh Kyieva: problemy ta perspektyvy kultury u suchasnykh umovakh [Common horse chestnut (*Aesculus hippocastanum* L.) in green plantations of Kyiv: problems and prospects of cultivation in modern conditions]. *Introduktsiia roslyn*, 3, 60–66. [in Ukrainian]

[33] Agrodream. (2025). Landshaftne proiektuvannia v Ukraini: lokalni aspekty [Landscape design in Ukraine: local aspects]. Retrieved from: <https://agrodream.com.ua/landshaftne-proiektuvannya-v-ukrayini-lokalni-aspekti.html> (accessed 05 October 2025). [in Ukrainian]

[34] Cao, Y., Kong, L., Zhang, L., Ouyang, Z. (2021). The balance between economic development and ecosystem service value in the process of land urbanization: A case study of China's land urbanization from 2000 to 2015. *Land Use Policy*, 108, Article 105536. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2021.105536>.

[35] Dzyba, A., Saveliev, K. (2023). Importance and effectiveness of cultural ecosystem services of parks in Kyiv during the war in Ukraine. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science*, 14(2), 38–52. <https://doi.org/10.31548/forest/2.2023.38>.

[36] Landscaping.kiev.ua. (2025). Park Pochayna (pershyi puskovyi kompleks) [Park Pochayna (first launch complex)]. Retrieved from: <https://landscaping.kiev.ua/projects/park-pochajna-pershyj-puskovyj-kompleks/> (accessed 05 October 2025). [in Ukrainian]

[37] Miroshnyk, N.V., Grabovska, T.O., Mazura, M., Teslenko, I.K. (2022). Bioindication of megalopolis park ecosystems under aerotechnogenic loading. *Folia Forestalia Polonica. Series A – Forestry*, 64(1), 15–37. <https://doi.org/10.2478/ffp-2022-0003>.

[38] Miroshnyk, N.V., Likhanov, A.F., Grabovska, T.O., Teslenko, I.K., Roubik, H. (2022). Green infrastructure and relationship with urbanization – Importance and necessity of integrated governance. *Land Use Policy*, 114, Article 105941. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2021.105941>.

[39] The Plant List. (2013). Version 1.1. Retrieved from: <http://www.theplantlist.org> (accessed 12 October 2025).

[40] Vive. (2025). Landshaftnyi dyzain Kyiv – Trendy i rishennia 2025 [Landscape design Kyiv – Trends and solutions 2025]. Retrieved from: <https://vive.com.ua/landscaping-uk/landshaftnyy-dyzajn-kyiv-trendy-2025/?lang=uk> (accessed 12 October 2025). [in Ukrainian]

[41] World Flora Online. Retrieved from: <http://www.worldfloraonline.org> (accessed 12 October 2025).

[42] Wu, J., Feng, Z., Peng, Y., Liu, Q., He, Q. (2019). Neglected green street landscapes: A re-evaluation method of green justice. *Urban Forestry & Urban Greening*, 41, 344–353. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2019.05.004>.

[43] Wu, K.-C., Song, L.-Y. (2017). A case for inclusive design: Analyzing the needs of those who frequent Taiwan's urban parks. *Applied Ergonomics*, 58, 254–264. <https://doi.org/10.1016/j.apergo.2016.06.015>.

[44] Yang, Y., Lu, Y., Yang, H., Yang, L., Gou, Z. (2021). Impact of the quality and quantity of eye-level greenery on park usage. *Urban Forestry & Urban Greening*, 60, Article 127061. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2021.127061>.

ABSTRACT**Zakharchuk T. Landscape Design Of Parks On The Right Bank Of Kyiv: State And Prospects Of Development Under Urbanization Transformation**

The study examines a complex of factors determining the current state and development prospects of landscape design of park territories on the right bank of Kyiv under conditions of intensive urbanization and climate change. Seven groups of impact factors have been systematized: urbanization, socio-cultural, geographical, climatic, architectural-landscape, historical, and regulatory-legal. The dual nature of each factor's influence has been identified through the analysis of both positive opportunities and negative constraints affecting the transformation of park spaces. It has been established that during 2010–2024 the area of public green spaces on the right bank decreased by 12% due to infill development.

Purpose. The purpose of the study is a comprehensive analysis of the current state of landscape design of park territories on the right bank of Kyiv and substantiation of development prospects under conditions of urban transformation and climate change. Special attention is paid to identifying factors that determine modernization opportunities, functional adaptability, ecological sustainability, and social inclusiveness of park spaces. The study aims to define optimal approaches to balancing the preservation of historical and cultural heritage with the implementation of modern design solutions in urban green areas.

Methodology. The methodological basis of the research includes a combination of theoretical and empirical methods, such as analysis of scientific sources, systematization of impact factors, comparative analysis of modern approaches to urban park organization, and classification of functional and spatial characteristics of territories. Methods of generalization, synthesis, and structural analysis were used to identify interrelations between urbanization, climatic, socio-cultural, and architectural-landscape factors influencing park development. The empirical component includes analysis of regulatory documents, statistical data, and the current condition of park territories on the right bank of Kyiv.

Results. Seven groups of factors influencing the development of landscape design of park territories were identified: urbanization, socio-cultural, geographical, climatic, architectural-landscape, historical, and regulatory-legal. A 12% reduction in public green space area on the right bank of Kyiv during 2010–2024 was established, primarily due to intensive development. The impact of climate change, including increased average annual temperature, changes in precipitation patterns, and growing anthropogenic pressure, was analyzed. The necessity of transitioning to multifunctional park spaces through the implementation of biophilic design, adaptive solutions, and principles of universal accessibility has been substantiated.

Scientific novelty. The scientific novelty lies in a comprehensive approach to assessing development factors of landscape design of right-bank Kyiv parks through identifying the duality of their influence – both opportunities and limitations. Conceptual approaches to integrating naturalistic and biophilic design, creating adaptive environments, and modernizing park infrastructure in response to contemporary social demands and climate challenges are proposed.

Practical relevance. The practical significance of the research consists in the possibility of applying the obtained results in the design and reconstruction of urban park territories, development of green space management strategies, and implementation of inclusive and environmentally adaptive solutions. The proposed recommendations may be used by local authorities, designers, and urban planners to improve urban environment quality, preserve historical authenticity, and ensure sustainable development of green spaces.

Keywords: landscape design, park territories, right-bank Kyiv, urbanization processes, climate change adaptation, biophilic approach, social inclusion, multifunctionality, current state.

AUTHOR'S NOTE:

Zakharchuk Taras, Postgraduate Student at the Department of Design and Technologies, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine, e-mail: tarasz.84@gmail.com, orcid: 0009-0003-2889-7235.

Дата першого надходження статті до видання: 17.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії
відкритого доступу CC BY 4.0

